

Το Στρατιωτικό Κίνημα της 15^{ης} Αυγούστου 1909.

Γράφει ο Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς.

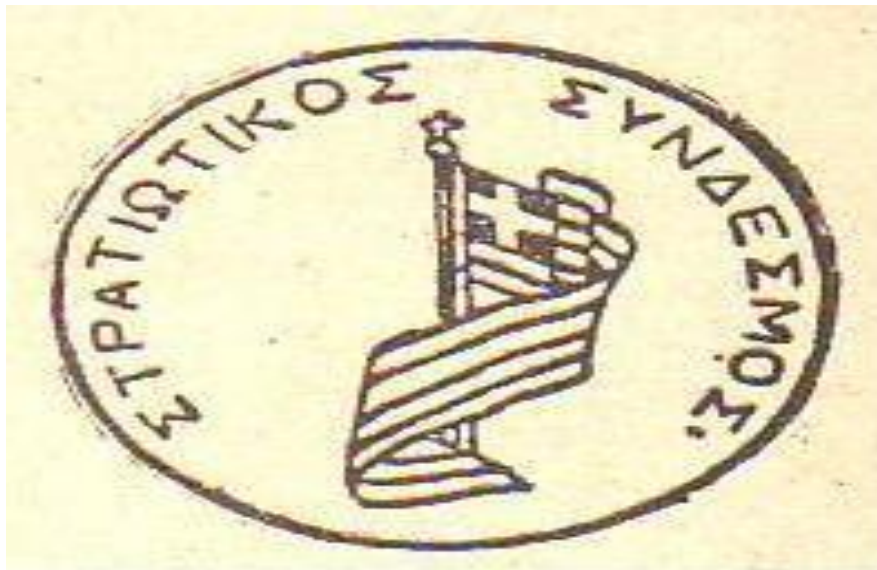

«Ο πενόμενος Έλληνικός λαός νὰ ἀνακουφισθῆ ἐκ τῶν ἐπαχθῶν φόρων, οἵτινες ἀσπλάχνως κατασπαταλῶνται πρὸς διατήρησις περιττῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὑπαλλήλων». Ἀπὸ τὴν διακήρυξιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Συνδέσμου τὴν 15^η Αὐγούστου 1909.

Τα προ του Κινήματος Γεγονότα.

Το 1830 η πατρίδα μας απέκτησε την ανεξαρτησία της, το 1864 ενσωμάτωσε στην επικράτειά της τα Ιόνια Νησιά, ενώ το 1881 την Θεσσαλία και την Νότιο Ἡπειρο(νομοὶ Ἄρτης και Πρεβέζης). Το 1893 η Ελλάδα πτώχευσε ἐπὶ πρωθυπουργίας Χαριλάου Τρικούπη[1], ἐνῶ το 1897 υπέστη ταπεινωτικὴ στρατιωτικὴ ἥττα ἀπὸ τὴν Τουρκία[2]. Στην ἀρχὴ τοῦ 20^{ου} αἰῶνος πέτυχε με τὸ Μακεδονικὸ ἀγῶνα(1904-1908), νὰ διασώσει τὸν Ἑλληνισμό τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὴν Βουλγαρικὴ ἀρπακτικότητα. Ἡ στάση ἐναντι τῆς ἀποσυντιθέμενης Τουρκίας, τὴν ὁποία χαρακτήριζαν οἱ Ἑυρωπαϊοὶ ως τὸ «μεγάλον ἀσθενὴ», διαμόρφωσε τὶς συμμαχίες στὴν Ἑυρώπη. Τα κράτη τῆς Βαλκανικῆς προετοιμαζόντουσαν ἠθικά και υλικά γιὰ τὴ διεκδίκηση τῶν τελευταίων ἐδαφῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας στὴν χερσόνησο τοῦ Αἴμου. Στην Ελλάδα ἡ πραγμάτωση τοῦ οράματος τῆς Μεγάλης Ἰδέας[3] δημιούργησε τὴν κατάλληλη ψυχολογία στὸν λαό. Ὁ στρατός, τὸ ναυτικὸ και ἡ λειτουργία τοῦ κράτους ἐν γένει,

υπέφεραν από τις «χρόνιες παθολογίες», εμφανισθείσες με την γέννηση του κράτους μας, τις οποίες αδυνατούμε μέχρι σήμερα να εξαλείψουμε. Το 1908, μια ομάδα Τούρκων αξιωματικών με σκοπό την ανα-κοπή της παρακμής, την διαφύλαξη της αυτοκρατορίας και την μετατροπή του πολιτεύματος σε συνταγματική μοναρχία με εκλεγμένη κυβέρνηση, κινήθηκαν στρατιωτικά και ζήτησαν από το Σουλτάνο Αβδούλ Χαμίτ Β΄ την επαναφορά του Συντάγματος του 1876 και την κήρυξη εκλογών. Το κίνημα έμεινε στην ιστορία ως «Το Κίνημα των Νεότουρκων»^[4].

Η Σφραγίδα του Στρατιωτικού Συνδέσμου.

Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος(Σ.Σ.).

Μέσα σ' αυτό το κλίμα μια ομάδα κατωτέρων Αξιωματικών από το Στρατό και το Ναυτικό, έχοντας παραδειγματισθεί από το «Κίνημα των Νεότουρκων», προχώρησαν στην δημιουργία της Οργανώσεως του Στρατιωτικού Συνδέσμου (Σ.Σ), επικαλούμενοι την ανάγκη εκσυγχρονισμού των ενόπλων δυνάμεων και εξυγιάνσεως του κρατικού μηχανισμού. Τα κίνητρα τους ήσαν: ο πατριωτισμός, η ανησυχία για την κατάσταση του στρατού, η αύξηση των αποδοχών, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας αλλά και η επαγγελματική τους ανέλιξη. Την 4^η Ιουλίου 1909, στην οικία του Υπολοχαγού Πεζικού Χρήστου Χατζημιχάλη, τα μέλη του συνδέσμου υπέγραψαν πρωτόκολλο τιμής για την διόρθωση των κακώς κειμένων στην χώρα, οπότε και αποφασίσθηκε η εκλογή εννεαμελούς διοικούσας επιτροπής εκ λοχαγών^[5]. Ο Συνταγματάρχης Πυροβολικού Νικόλαος Ζορμπάς^[6] αποδέχτηκε την πρόσκληση να αναλάβει αρχηγός του συνδέσμου. Την 14^η Αυγούστου τριμελής επιτροπή του Σ.Σ προσήλθε στον πρω-

θυπουργικό γραφείο με σκοπό να επιδώσει το πρόγραμμά του προς υλοποίηση από τη κυβέρνηση. Ο Πρωθυπουργός Δημήτριος Ράλλης[7] όχι μόνο αρνήθηκε να την συναντήσει, αλλά διέταξε την προφυλάκιση των μελών αυτής, γεγονός που επιτάχυνε την έκρηξη του κινήματος.

Ο Συνταγματάρχης Πυροβολικού Νικόλαος Ζορμπάς.

Το Κίνημα.

Την 02:00 της 15^{ης} Αυγούστου 1909, 449 αξιωματικοί, 2.546 στρατιώτες, μικρή δύναμη ναυτών και 67 χωροφύλακες συγκεντρώθηκαν στο στρατόπεδο στου Γουδή (περιοχή Νοσοκομείων Παίδων), κατόπιν προσκλήσεως του Στρατιωτικού Συνδέσμου. Ο αρχηγός του στρατιωτικού κινήματος Συνταγματάρχης Νικόλαος Ζορμπάς, επέδωσε διακήρυξη προς τον Βασιλέα Γεώργιο Α΄ [8], με το αίτημα της διορθώσεως της κακής κατάστασεως του κράτους και ειδικότερα του στρατού και του ναυτικού. Η κυβέρνηση του Δημητρίου Ράλλη στάθηκε ανίκανη να αντιμετωπίσει το κίνημα.

Αφίσα της εποχής για το κίνημα στου Γουδή.

Τα Αίτια

Τα αίτια που οδήγησαν τους αξιωματικούς σ' αυτή την κίνηση ήσαν:

- i. Η βουλευτοκρατία.
- ii. Η συναλλαγή των πολιτικών και των λειτουργών της δημόσια διοικήσεως.
- iii. Η οικονομική δυσπραγία.
- iv. Ο τρόπος απονομής της δικαιοσύνης.
- v. Η έλλειψη δημόσιας ασφάλειας.
- vi. Η κακή κατάσταση των ενόπλων δυνάμεων.
- vii. Το ζήτημα της ενώσεως της Κρήτης με την Ελλάδα.
- viii. Η πικρία από την στρατιωτική ήττα του 1897 και η μη διόρθωση των κακώς κειμένων του στρατού.

Τα Αιτήματα.

Στην διακήρυξή του ο Σ.Σ δεν ζητούσε την κατάργηση της δυναστείας, μήτε την αντικατάσταση του βασιλέως, ούτε ακόμη τον σχηματισμό νέας κυβερνήσεως. Τα αιτήματα αφορούσαν:

- i. Την απομάκρυνση του διαδόχου και των πριγκήπων από τον στρατό.
- ii. Την ανάθεση των στρατιωτικών υπουργείων σε ανώτερους αξιωματικούς.
- iii. Την ψήφιση σχετικών νόμων για την αναδιοργάνωση των Ενόπλων Δυνάμεων.
- iv. Την αγορά ενός θωρηκτού 10.000 τόνων και 10 τορπιλοβόλων.
- v. Την κατάργηση της Γενικής Διοικήσεως του Στρατού.

Ο Δημήτριος Ράλλης παραιτήθηκε και ο Κυριακούλης Μαυρομιχάλης[9] κλήθηκε να σχηματίσει κυβέρνηση. Ο νέος πρωθυπουργός ανέθεσε το Υπουργείο Ναυτικών στον Πλοίαρχο Ιωάννη Δαμιανό[10] και το Υπουργείο Στρατιωτικών στο Αντισυνταγματάρχη Λεωνίδα Λαπαθιώτη[11], μετά από απαίτηση των κινηματιών.

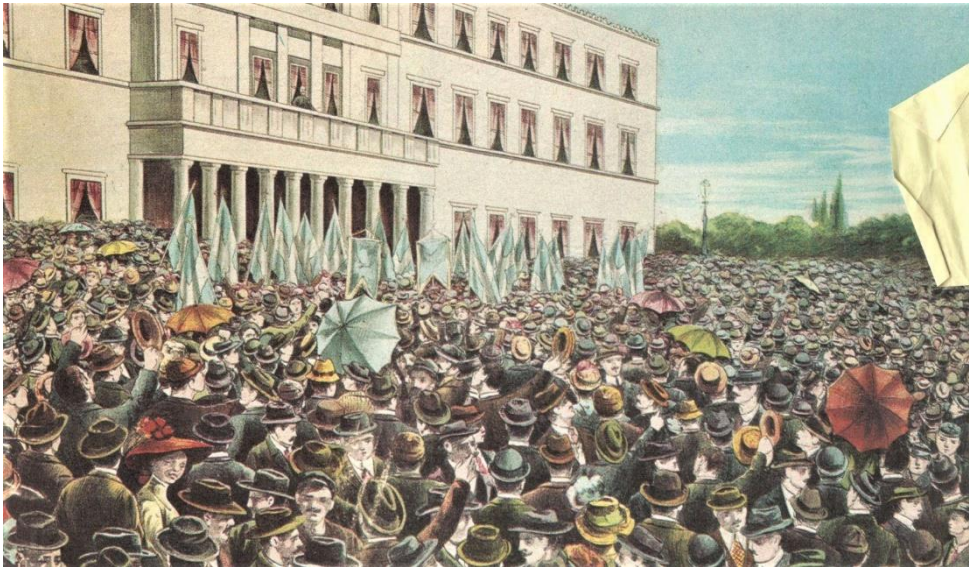

Στρατιώτες στου Γουδή την 15η Αυγούστου 1909.

Οι Πολιτικές Διεργασίες.

Η κυβέρνηση ανέλαβε την υποχρέωση αμνηστεύσεως όλων των συμμετασχόντων στο κίνημα. Το παράδοξο της καταστάσεως δείχνει την σύγχυση των μελών του Σ.Σ και το αδιέξοδο που δημιουργήθηκε εξ' αρχής, «Ἦθελαν καὶ τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὴν νομιμότητα. Καὶ τὴν ἀμνηστίαν καὶ τὴν ἐξουσίαν» [12]. Ο Ζορμπάς στα απομνημονεύματά του υποστηρίζει ότι, εφόσον το κίνημα δεν κατέληξε σε λαϊκή επανάσταση, ο στρατός βρισκόταν εκτός νόμου και έπρεπε να αμνηστευτεί. Η υπογραφή από τον Βασιλέα Γεώργιο Α΄ του διατάγματος αμνηστίας, σήμαινε και την αποδοχή του προγράμματος του Στρατιωτικού Συνδέσμου. Ο Μαυρομιχάλης ενεργούσε ως τοποτηρητής του συνδέσμου, αλλά η κυβέρνησή του δεν ήταν σε θέση να παράγει έργο, λόγω ελλείψεως σχετικής εμπειρίας των στρατιωτικών που ήθελαν να έχουν το τελευταίο λόγο. Ο Ζορμπάς απευθύνθηκε στον Δημήτριο Γούναρη [13] να αναλάβει την πρωθυπουργία και την υλοποίηση του προγράμματος του Σ.Σ. Ο Αχαιός πολιτικός αρνήθηκε με το επιχείρημα ότι η λαϊκή ψήφος και όχι οι λόγχοι έπρεπε να τον αναδείξουν στην εξουσία. Το επόμενο πρόσωπο στον οποίο προτάθηκε η ανάληψη της πρωθυπουργίας ήταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο οποίος αρνήθηκε επίσης, προτείνοντας την προσφυγή στις κάλπες. Την 10^η Ιανουαρίου 1910, ο Στέφανος Δραγούμης [14] διαδέχθηκε τον Μαυρομιχάλη στην πρωθυπουργία και κήρυξε την διεξαγωγή εκλογών για την 10^η Αυγούστου 1910. Ο Σ.Σ διαλύθηκε επισήμως την 10^η Μαρτίου 1910. Ο Βενιζέλος εκλέχτηκε για πρώτη φορά βουλευτής του ελληνικού κοινοβουλίου, ελθών πρώτος

σε σταυρούς στην Αττικο-βοιωτία, με φίλα προσκείμενους 20 βουλευτάς. Κανένα κόμμα δεν διέθετε την αυτοδυναμία για τον σχηματισμό κυβερνήσεως. Ο Βασιλέας Γεώργιος αφουγκραζόμενος την επιθυμία των πολιτών για ανανέωση του πολιτικού σκηνικού, έδωσε την εντολή στον Βενιζέλο, ο οποίος αφού έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης ζήτησε από τον άνακτα την διάλυση της βουλής και την προκήρυξη εκλογών αμφιβάλλοντας για την ακλόνητη υποστήριξη των βουλευτών. Στις εκλογές της 11^{ης} Νοεμβρίου 1910 απείχαν τα υπόλοιπα κόμματα, με αποτέλεσμα να εκλέξει ο Βενιζέλος 307 βουλευτάς επί συνόλου 362, με το νεοϊδρυθέν κόμμα των Φιλελευθέρων, πρωταγωνιστώντας έκτοτε στην πολιτική σκηνή για τα επόμενα 25 χρόνια.

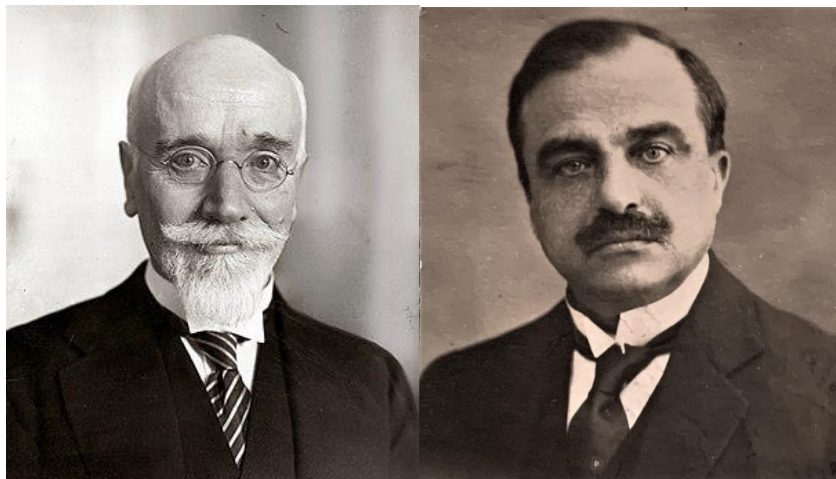
Διαδήλωση υπέρ της "Επαναστάσεως" προ των Ανακτόρων.

Τα Επιτεύγματα του Κινήματος του 1909.

- i. Ο νέος άνεμος εθνικής φιλοδοξίας που έπνευσε στην Ελλάδα και προετοίμασε ηθικά τον λαό για την εξόρμηση των Βαλκανικών Πολέμων.
- ii. Η ανανέωση του πολιτικού σκηνικού με την πρόσκληση του Ελευθερίου Βενιζέλου.
- iii. Η ενίσχυση του στόλου με το θωρηκτό Αβέρωφ [15], επί πρωθυπουργίας Μαυρομιχάλη.
- iv. Η ψήφιση των νόμων περί στρατολογίας και εκπαιδεύσεως του στρατού.
- v. Η αναθεώρηση του συντάγματος, σύμφωνα με την μελέτη του Νικολάου Σαρίπολου. [16]

vi. Τα νομοθετήματα για την οικονομική εξυγίανση από τον Ιωάννη Βαλαωρίτη[17] Υποδιοικητού της Εθνικής Τραπέζης.

Ο Βενιζέλος ως πρωθυπουργός θέλησε να αποστασιοποιηθεί από το Σ.Σ, αναθέτοντας καίριες θέσεις σε Αξιωματικούς που είχαν σταθεί απέναντι στο κίνημα[18]. Χαρακτηριστικός είναι ο διάλογος με τον Λοχαγό Μηχανικού Ιωάννη Μεταξά(ο μετέπειτα πρωθυπουργός από 1936 έως το 1941), την 6^η Οκτωβρίου 1910, όταν του ζήτησε να αναλάβει τα καθήκοντα του υπασπιστού του. **Βενιζέλος:** «Γνωρίζετε εις ποίαν άξιοθρήνητον κατάστασιν περιήλθομεν, ὥστε νά ὑπομένομεν τὰς ταπεινωτικάς προκλήσεις τῶν Τούρκων, χωρίς νά δυνάμεθα νά ἀμυνθῶμεν τῆς τιμῆς μας. Ἐχω ἀπόφασίσει νά εργασθῶ ἀνενδότης εις τήν δημιουργίαν στρατοῦ ἀρτίου καί εις τήν ἐμπέδωσιν αὐστηρᾶς πειθαρχίας. Ζητῶ τήν συνδρομήν σας εις τὸ ἔργον μου τοῦτο. Διά τοῦτο σᾶς προσφέρω τήν θέσιν τοῦ πρώτου μου ὑπασπιστοῦ». **Μεταξᾶς:** «Θέλω πράξει ὅ,τι μοῦ εἶναι δυνατόν εις το νά σᾶς συντρέξω εις ὅ,τι μοῦ ἐξεθέσατε. Δέχομαι»[19]. Ο διάλογος διεξήχθη ενόσω ο Βενιζέλος κυβερνούσε με την ψήφο εμπιστοσύνης των άλλων κομμάτων, αλλά ήθελε ισχυρό στρατό για την υπεράσπιση πάνω από όλα της **ΤΙΜΗΣ** της Ελλάδος.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και ο Ιωάννης Μεταξάς.

Ο θρίαμβος των Βαλκανικών πολέμων, χάριν των οποίων διπλασιασθήκαμε σε έκταση και πληθυσμό και εξελιχθήκαμε σε βιώσιμο και υπολογίσιμο κράτος, υπήρξε αποτέλεσμα αρραγούς ενότητας σε όλα τα επίπεδα και καθολικής αποδοχής των αποφάσεων της ηγεσίας. Στην συνέχεια όμως υπήρξε διχογνωμία μεταξύ του Βασιλέως Κωνσταντίνου

και του Πρωθυπουργού Βενιζέλου για τη συμμετοχή μας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο λαός συντάχθηκε πίσω από τις δύο δημοφιλείς προσωπικότητες, με αποτέλεσμα το διχασμό του επί μακρόν, με τραγικές επιπτώσεις για τη πατρίδα μας. Η ανώτατη πολιτική εξουσία είναι μία, αδιαίρετος και απεριόριστη. Δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν δύο κέντρα λήψεως αποφάσεων. Σύμφωνα με το σύνταγμα ο Πρωθυπουργός είναι αυτός που λαμβάνει τις τελικές αποφάσεις, οι οποίες πρέπει να υποστηρίζονται από όλους συμφωνούντες και μη. Είναι προτιμότερο να καταναλώνουμε την ενεργητικότητά μας στην υποστήριξη της αποφάσεως του ηγέτου, παρά να καταφεύγουμε σε ατέρμονες φιλονικίες και εμφύλιες συγκρούσεις.

Διαπιστώσεις-Συμπεράσματα.

Η ενέργεια του Στρατιωτικού Συνδέσμου χαρακτηρίστηκε από ορισμένους ως επανάσταση και από άλλους ως στρατιωτικό κίνημα. Επί της ουσίας δεν ήταν τίποτα από τα δύο. Δεν άλλαξε το πολίτευμα, δεν αμφισβήτησε τον Βασιλέα και διατήρησε τη Βουλή. Υπήρξε μία έκνομη ενέργεια ομάδος Αξιωματικών, οι οποίοι προσπάθησαν δια της «σπάθης» να πιέσουν τους βουλευτές να εργασθούν με περισσότερο ζήλο και ευσυνειδησία. Αυτή η ερμαφρόδιτη κατάσταση τερματίσθηκε με τη προκήρυξη των εκλογών.

Πολλά από τα μέλη του Σ.Σ πρωταγωνίστησαν στην συνέχεια στα περισσότερα στρατιωτικά κινήματα που εκδηλώθηκαν μέχρι το 1936 (Θεόδωρος Πάγκαλος, Γεώργιος Κονδύλης, Νικόλαος Πλαστήρας, Επαμεινώνδας Ζυμβρακάκης κ.α.). Οι αξιωματικοί συνειδητοποίησαν ότι φατριαζόμενοι μπορούσαν, να χειραγωγούν, να ανατρέπουν τις κυβερνήσεις, ή να κυβερνούν οι ίδιοι.

Η δυναμική παρέμβαση των στρατιωτικών γίνονταν αποδεκτή από τους πολιτικούς, όταν βρίσκονταν αντιμέτωποι με δυσεπίλυτα εθνικά προβλήματα. Το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, η ψήφος εμπιστοσύνης που δόθηκε από το εκλεγμένο κοινοβούλιο στη κυβέρνηση, που σχημάτισε κατόπιν στρατιωτικού κινήματος ο Θεόδωρος Πάγκαλος το 1926[20]. Η καλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος εξαρτάται από την πολιτική και ηθική αγωγή, τόσο αυτών που εκλέγονται, όσο και αυτών που τους εκλέγουν. Όλα τα κινήματα στηρίχθηκαν σε στρατιωτικές συνωμοτικές οργανώσεις (Επιτροπή Εθνικής Αμύνης[21], ΙΔΕΑ[22] κ.α.).

Ως λαός αναγνωρίζουμε την αξία της ακεραιότητας, της φιλαλήθειας, της φιλοπατρίας, της δικαιοσύνης, της εργατικότητας, της συνέπειας και της νομιμότητας. Τις εφαρμόζουμε όμως κυρίως, όταν δεν θίγονται τα συμφέροντά μας. Η αιτία αυτής της συμπεριφοράς πρέπει να αναζητηθεί στο πελώριο «ελληνικό εγώ», το οποίο τροφοδοτείται από την απαξίωση των πάντων, την αντικοινωνικότητα και την αυτοκαταστροφή. Προτιμούμε αντί της εποικοδομητικής κριτικής, την αμφισβήτηση, την μεμψιμοιρία, την αμέριμνο κριτική, τις προτάσεις χωρίς γνώση των δεδομένων, τη μοιρολατρία, την ανασφάλεια και τη κινδυνολογία.

Η συγγραφή αυτού του κειμένου συνέπεσε με τις μεγάλες πυρκαγιές την περίοδο των υψηλών θερμοκρασιών του Ιουλίου. Οι ικανότητες των εθνών και των ατόμων βαθμολογούνται στην αντιμετώπιση των δύσκολων καταστάσεων. Δυστυχώς οι επιδόσεις μας είναι χαμηλές, διότι είμαστε οπαδοί της ελάχιστης προσπάθειας, θαυμαστές του μετρίου, εχθροί των αρίστων και ανεκτικοί στους ανίκανους. Η πρόληψη και η κατάσβεση των πυρκαγιών προϋποθέτει σε επιχειρησιακό επίπεδο συντονισμό μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών του κράτους και των εθελοντικών οργανώσεων και σε ατομικό επίπεδο επιβεβαιωμένες γνώσεις και δεξιότητες. Η υλοποίηση αυτών των σκοπών δεν είναι αυτονόητη, ούτε γίνεται μετά από θεϊκή παρέμβαση, αλλά προϋποθέτει σκληρή εκπαίδευση, λογοδοσία, έλεγχο, αξιολόγηση, επιβολή ποινών και απονομή αμοιβών.

Στις ημέρες μας η αναζήτηση προστασίας από τα πολιτικά κόμματα αποτελεί τη κύρια αιτία της απουσίας αξιοκρατίας στο ελληνικό δημόσιο. Ο ευνοούμενος θυσιάζει την αυτοεκτίμησή του και η προσπάθεια του επικεντρώνεται στην διατήρηση της εύνοιας του «προστάτη» του, αδιαφορώντας για την προσφορά του ως δημόσιος υπάλληλος. Η νόσος είναι ανίατος, διότι ο ασθενής δεν επιθυμεί να θεραπευτεί. Στους ποδοσφαιρικούς αγώνες καλούμε αλλοδαπούς διαιτητές γιατί δεν εμπιστευόμαστε τους Έλληνες. Εφόσον δεν μπορούμε, ας καλέσουμε διευθυντικό και στελεχιακό δυναμικό από το εξωτερικό, προκειμένου να στελεχώσουν τις απαιτητικές θέσεις.

Εάν το εξετάσουμε το θέμα από διαφορετική οπτική γωνία είναι βαρετό να λειτουργούν τα πάντα στην εντέλεια. Το απροσδόκητο σε

διατηρεί σε εγρήγορση και να μη ξεχνάμε ότι η ελπίδα πεθαίνει πάντα τελευταία. Και επιτέλους «Αύριο θα είναι μια καινούργια ημέρα», όπως είπε και η Σκάρλετ Οχάρα στην ταινία του 1939 «Όσα Παίρνει ο Άνεμος».

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ**, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε., Αθήνα 1977.
2. Σπύρου Β. Μαρκεζίνη, **Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος**, ΠΑΠΥΡΟΣ ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Α.Ε Αθήνα 1966.
3. **Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό «ΗΛΙΟΥ»**, Αθήνα 1951.
4. Ιωάννης Μεταξάς, **Το Προσωπικό του Ημερολόγιο**, Εκδόσεις ΓΚΟΒΟΣΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Β.Ε.Ε, Αθήνα 1962.
5. Πρίγκιπας Νικόλαος, **Ημερολόγιο Πρίγκηπος Νικολάου 1909-1912**, Εκδόσεις Φερενίκη, Αθήνα 2011.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

[1] Την 13^η Δεκεμβρίου 1893, ο πρωθυπουργός της Ελλάδος Χαρίλαος Τρικούπης ανακοίνωσε από του βήματος της βουλής την αδυναμία του κράτους να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του και την ανάγκη διαπραγματεύσεων προς τους δανειστές. Ήταν τότε που ανέφερε την φράση «δυστυχώς έπτωχεύσαμεν». Η φράση αυτή έμελλε να αποτελέσει διαχρονικά το επιτυχέστερο επίγραμμα για την περιγραφή των περιόδων κρίσεων της οικονομίας της χώρας μας.

Ο Χαρίλαος Τρικούπης.

[2] Αφορμή του πολέμου, που έμεινε στην ιστορία σαν το μαύρο '97, αποτέλεσε η κήρυξη της ενώσεως της Κρήτης με την Ελλάδα την 25^η Ιαν. 1897, από την προσωρινή κυβέρνηση της μεγαλονήσου. Η Ελλάδα απέστειλε ναυτικές και στρατιωτικές δυνάμεις στην Κρήτη, ενώ το ίδιο έπραξαν και η Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ρωσία και η Αυστρία. Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις επέδωσαν διακοίνωση στην ελληνική κυβέρνηση, απαιτώντας την απόσυρση των ελληνικών δυνάμεων, με αντάλλαγμα την παροχή καθεστώτος αυτονομίας στην Κρήτη. Ο Έλληνας πρωθυπουργός Θεόδωρος Δηλιγιάννης υπό την πίεση της αντιπολιτεύσεως, της ισχυρής εθνικής εταιρείας και του ευρισκομένου σε πατριωτική έξαρση λαού απέρριψε την προσφορά. Η Ελλάς κήρυξε επιστράτευση, ενώ στρατεύματα και τμήματα άτακτων αποστάλθηκαν στα σύνορα με την Τουρκία στην Θεσσαλία και την Ήπειρο. Η κυβέρνηση ενήργησε σπασμωδικά και με πρωτοφανή επιπολαιότητα κήρυξε πόλεμο, παραβλέποντας τις πραγματικές συνθήκες και τα δεδομένα. Την 5 Απριλίου ξεκίνησαν οι εχθροπραξίες και την 8^η Μαΐου 1897 στην περιοχή Ταράτσα Λαμίας, υπογράφηκε συμφωνία καταπαύσεως του πυρός μεταξύ του ελληνικού και του τουρκικού στρατού.

[3] Η Μεγάλη ιδέα διατυπώθηκε πρώτη φορά το 1844. από τον Πρωθυπουργό της Ελλάδος Ιωάννη Κωλέττη(1773-1847) και αφορούσε στην απελευθέρωση των Ελλήνων που ζούσαν υπό τον Οθωμανικό ζυγό: «Τό Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι Ἑλλάς, ἀποτελεῖ ἓν μέρος μόνον. Ὑπάρχουν δύο μεγάλα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου. Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι ἡ μεγάλη πρωτεύουσα, ἡ Πόλις, τὸ ὄνειρον καὶ ἡ ἐλπίς ὄλων τῶν Ἑλλήνων».

[4] Την 10^η Ιουλ. του 1908, η οργάνωση Τούρκων αξιωματικών υπό την επωνυμία «Ένωση-Πρόοδος», κήρυξε επανάσταση και επανάφεραν το καταργηθέν σύνταγμα του 1876, σκοπεύοντας στον φιλελεύθερο μετασχηματισμό και στον εκσυγχρονισμό του κράτους. Διεξήχθησαν εκλογές κατά τις οποίες εκλέχθηκαν εκπρόσωποι όλων των εθνοτήτων. Το κίνημα έληξε άδοξα μετά την αντεπανάσταση του στρατού της 31^{ης} Μαρτίου 1909. Η βουλή έκλεισε, ο Μωάμεθ Ε΄ ανήλθε στον θρόνο, ενώ υπουργοί συνελήφθησαν και εκτελέσθηκαν.

[5] Στην Διοικούσα Επιτροπή του Σ.Σ συμμετείχαν οι Λοχαγοί: Πεζικού Φικιώρης, Σάρος, Πατσογιάννης, Πυροβολικού Γουβέλης, Παρνασίδης, ο Ίλαρχος Επαμεινώνδας Ζυμβρακάκης, ο Λοχαγός Μηχανικού Μιμίκος και οι Υποπλοίαρχοι Λιόλιος και Χατζηκυριάκου. Ο Στρατηγός Θεόδω-

ρος Πάγκαλος έγραψε στα απομνημονεύματά του ότι η πρώτη συνάντηση για την δημιουργία του Συνδέσμου πραγματοποιήθηκε στην οικία του τον Οκτώβριο του 1908. Οι Αξιωματικοί που υπέγραψαν το πρωτόκολλο ιδρύσεως του Συνδέσμου ήσαν: Ο Υπολοχαγός Πεζικού(ΠΖ) Χρήστος Χατζημιχάλης, ο Υπολοχαγός(ΠΖ) Θεόδωρος Πάγκαλος και ο Ανθυπολοχαγός(ΠΖ) Μιχαήλ Πάσσαρης και Γρηγόριος Φαληρέας, οι Ανθυπίλαρχοι Σωτήριος Ψύχας και Βασίλειος Παπάς, οι Ανθυπολοχαγοί Μηχανικού Ευθύμιος Κατσούλης και Δημήτριος Καθενιώτης, Μέχρι τον Ιανουάριο του 1909 ο Σ.Σ αριθμούσε 25 μέλη, μετά την επανάσταση των Νεότουρκων ανήλθαν στα 100. Στο Σύνδεσμο ενσωματώθηκε και ο «Σύνδεσμος Υπαξιωματικών» υπό τον Βουλευτή Λοχαγό Πεζικού Γεώργιο Καραϊσκάκη που είχε κυρίως συνδικαλιστικό χαρακτήρα, μαχητικά μέλη του οποίου ήσαν οι Νικόλαος Πλαστήρας και Γεώργιος Κονδύλης.

[6] Νικόλαος Ζορμπάς (1844-1920). Στον πόλεμο του 1897 ως Αντισυνταγματάρχης διοικούσε το πυροβολικό της 1^{ης} Μεραρχίας Πεζικού. Το 1910, στη κυβέρνηση Στέφανου Δραγούμη ανέλαβε Υπουργός Στρατιωτικών. Το 1911 παραιτήθηκε από την ενεργό υπηρεσία.

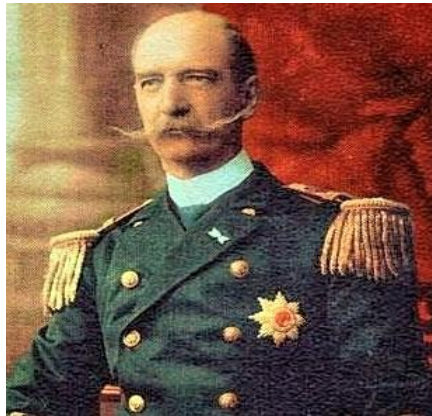
[7] Δημήτριος Ράλλης (1844-1921), νομικός, γόνος της Φαναριώτικης οικογένειας των Ράλληδων. Διετέλεσε πέντε φορές πρωθυπουργός της Ελλάδος επικεφαλής βραχύβιων κυβερνήσεων (1897, 1905, 1909, 1910 και 1920). Ο υιός του Ιωάννης διετέλεσε πρωθυπουργός της τρίτης και τελευταίας κατοχικής κυβερνήσεως(από Απρίλιο 1943, έως 12 Οκτ. 1944). Ο εγγονός του Γεώργιος διετέλεσε πρωθυπουργός από το 1980 έως το 1981.

Ο Δημήτριος Ράλλης.

[8] Βασιλεύς Γεώργιος Α΄ (Δανία 1845-Θεσσαλονίκη 1913). Την 18^η Μαρτίου 1863, η Βουλή των Ελλήνων αναγόρευσε ομόφωνα τον Δανό Πρίγκιπα Γεώργιο του οίκου Σλέσβιχ-Χόλσταϊν-Σόντερμπουργκ-Γκλύξ-

μπουργκ. «Συνταγματικό Βασιλέα των Ελλήνων», υπό το όνομα: «Γεώργιος Α΄ Βασιλεύς των Ελλήνων». Τριμελής επιτροπή, αποτελούμενη από τους: Κωνσταντίνο Κανάρη (ως Πρόεδρο), Θρασύβουλο Ζαΐμη και Δημήτριο Γρίβα (ως μέλη), μετέβη στην Κοπεγχάγη, προκειμένου να προσφέρει, εν ονόματι του ελληνικού λαού, το στέμμα της Ελλάδος στον νέον Μονάρχη. Την 27^η Οκτ. 1867, Ο Γεώργιος νυμφεύθηκε την δεκαεξάχρονη Μεγάλη Δούκισσα Όλγα Κωνσταντίνοβνα της Ρωσίας, της Δυναστείας Ρομανόφ, κατευθείαν απόγονο της βυζαντινής αυτοκράτειρας Ευφροσύνης Δουκίσσης Καματερίνας. Από τον γάμο απέκτησαν οκτώ παιδιά: Τον Βασιλέα Κωνσταντίνο Α΄ των Ελλήνων. Τους πρίγκιπες: Γεώργιο, Νικόλαο, Ανδρέα (πατέρα του Δούκα του Εδιμβούργου Φιλίππου συζύγου της βασίλισσας Ελισάβετ του Ην. Βασιλείου) και Χριστοφόρου. Τις πριγκίπισσες: Αλεξάνδρα, Μαρία και Όλγα. Ο Γεώργιος Α΄ βασίλευσε επί μία πενηκονταετία, δολοφονηθείς την 18^η Μαρτίου 1913 στην Θεσσαλονίκη. Ο Γεώργιος Α΄ βασίλευσε τηρώντας την προτροπή του πατέρα του: «Να γίνεις τέλειος Έλληνας και να στηρίξεις την δύναμή σου επί του ελληνικού λαού».

Ο Βασιλεύς Γεώργιος Α΄.

[9] Κυριακούλης Μαυρομιχάλης (1849-1916), μέλος της οικογένειας Μαυρομιχάλη της Μάνης.

Ο Κυριακούλης Μαυρομιχάλης.

[10] Υποναύαρχος Ιωάννης Δαμιανός (1861-1920), διετέλεσε Υπουργός Ναυτικών σε τρεις Κυβερνήσεις. Κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο ήταν διοικητής της Μοίρας Ιονίου Πελάγους.

[11] Αντιστράτηγος Λεωνίδας Λαπαθιώτης (1854-1942), απόφοιτος της ΣΣΕ και του μαθηματικού τμήματος του πανεπιστημίου Αθηνών, καταγόμενος από την Λάπηθο της Κύπρου. Κατατάχθηκε στον Ελληνικό Στρατό και έφτασε μέχρι το βαθμό του Αντιστρατήγου. Το 1903 εκλέχθηκε βουλευτής Τυρνάβου. Συμμετείχε στη κυβέρνηση Μαυρομιχαλή στη θέση του Υπουργού Στρατιωτικών. Δίδαξε μαθηματικά στο Πολυτεχνείο και στην Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων.

Ο Αντιστράτηγος Λεωνίδας Λαπαθιώτης.

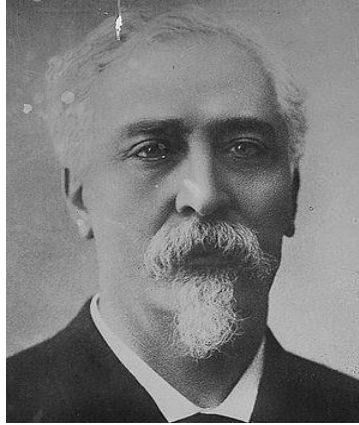
[12] Σπύρος. Μαρκεζίνης, Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος, 3^{ος} τόμος, σελίς 84.

[13] Δημήτριος Γούναρης(Πάτρα 1886-Γουδή 1922), νομικός και πολιτικός. Διετέλεσε 3 φορές Πρωθυπουργός της Ελλάδος(1915, 1921, 1922). Ίδρυσε το κόμμα Εθνικοφρόνων, το πρώτο οργανωμένο δεξιό κόμμα, το οποίο στη συνέχεια μετονομάσθηκε σε Λαϊκό. Υπήρξε ένας εκ των 6 εκτελεσθέντων, ως υπαίτιος της Μικρασιατικής Καταστροφής. Ανιψιός του ήταν ο μετέπειτα Πρωθυπουργός Παναγιώτης Κανελλόπουλος.

Ο Δημήτριος Γούναρης.

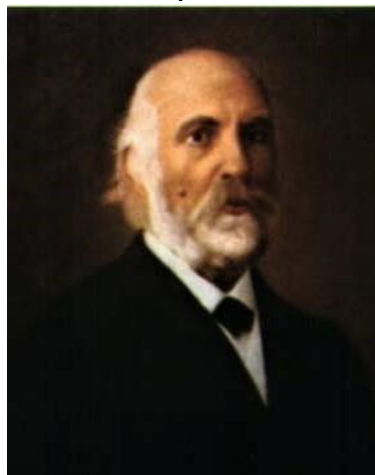
[14] Στέφανος Δραγούμης (1842-1923), Νομικός, πρωθυπουργός της Ελλάδος το 1910(Ιαν-Οκτ), από τους κύριους οργανωτές του Μακεδονικού Αγώνα μαζί με υιό του Ίωνα Δραγούμη και τον γαμπρό του Παύλο Μελά(νυμφεύθηκε την θυγατέρα του Ναταλία Δραγούμη).

Ο Στέφανος Δραγούμης.

[15] Το 1909, η κυβέρνηση Μαυρομιχάλη απευθύνθηκε στα Ναυπηγεία Ορλάντο στο Λιβόρνο της Ιταλίας, την εποχή που ναυπηγείτο ένα «θωρακισμένο–καταδρομικό(όπως ακριβέστερα περιγράφεται)» το οποίο είχε παραγγελθεί και επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί από το Ιταλικό Ναυτικό. Η ακύρωση της παραγγελίας από τη μεριά των Ιταλών και η άμεση προκαταβολή του 1/3 της συνολικής αξίας του πλοίου επέτρεψαν την απόκτηση του πλοίου από την Ελλάδα. Το ποσόν της προκαταβολής (1/3 της τιμής) προήλθε από τη διαθήκη του Γεωργίου Αβέρωφ και ανέρχονταν σε 8.000.000 εκατομμύρια χρυσές δραχμές, ενώ το υπόλοιπο ποσό των 15.650.000 χρυσών δραχμών καλύφθηκε από το Ταμείο Εθνικού Στόλου (Τ.Ε.Σ.), στο οποίο συγκεντρώθηκε το ποσό από εράνους μεταξύ όλων των Ελλήνων, όπου και αν ευρίσκοντο ανά τον κόσμο. Το 10.200 τόνων είχε ιταλικές μηχανές 19.000 ίππων, 22 γαλλικούς λέβητες, γερμανικές γεννήτριες και αγγλικά πυροβόλα 190 και 234 χλιοστών τύπου ARMSTRONG. Η μέγιστη ταχύτητα που ανέπτυξε το πλοίο ήταν 23 κόμβοι. Το «Γ. Αβέρωφ» κατελκύστηκε στις 12 Μαρτίου 1910 και την 1 Σεπτεμβρίου 1911 κατέπλευσε στο Φάληρο, όπου έγινε δεκτό από τους Έλληνες με ενθουσιασμό. Συμμετείχε σ' όλους τους αγώνες του έθνους και πέραν των άλλων θεωρείτο ένα «τυχερό πλοίο». Παροπλίσθηκε το 1952 και από το 1984 λειτουργεί ως πλωτό μουσείο στη μαρίνα του Φλοίσβου στο Φάληρο.

[16] Νικόλαος. Σαρίπολος (1876-1944) Έλληνας διαπρεπής δημοσιολόγος καθηγητής πανεπιστημίου, κυπριακής καταγωγής, υιός του επίσης συνταγματολόγου Νικόλαου Σαρίπολου.

Ο Νικόλαος. Σαρίπολος.

[17] Ιωάννης Βαλαωρίτης (1855-1914) Υιός του ποιητού Αριστοτέλους Βαλαωρίτου, γεννήθηκε στην Λευκάδα και σπούδασε νομικά. Διετέλεσε υποδιοικητής της Εθνικής τραπεζής από το 1895 έως το 1911. Η ηθοποιός Ναταλία Δραγούμη είναι δισέγγονη του.

Ο Ιωάννης Βαλαωρίτης.

[18] Ανέθεσε στον Λοχαγό Μηχανικού Ιωάννη Μεταξά τα καθήκοντα του πρώτου υπασπιστού του, στον Αντισυνταγματάρχη Μηχανικού Βίκτωρα Δούσμανη τη Διεύθυνση του Ταμείου Εθνικής Αμύνης, στον Υπίλαρχο Αλέξανδρο Παπάγο την θέση του Υπασπιστού του, στον Αντισυνταγματάρχη(ΠΖ) Γεώργιο Νίδερ τη Διεύθυνση Προσωπικού.

[19] Προσωπικό Ημερολόγιο Ιωάννη Μεταξά , Τόμος Β΄, σελίδα 17.

[20] Στις εκλογές του Δεκεμβρίου του 1923, ο Θεόδωρος Πάγκαλος εκλέχθηκε ως ανεξάρτητος βουλευτής στην περιφέρεια Θεσσαλονίκης.

Την 25^η Ιουνίου 1925 ηγήθηκε στρατιωτικού κινήματος, ανέτρεψε την κυβέρνηση του Ανδρέα Μιχαλακοπούλου και σχημάτισε κυβέρνηση υπό την προεδρία του. Ο Πάγκαλος έλαβε πανηγυρικά ψήφο εμπιστοσύνης από το κοινοβούλιο και στην συνέχεια το διέλυσε την 30^η Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους.

Ο Θεόδωρος Πάγκαλος.

[21] Το Κίνημα της Εθνικής Αμύνης. Την 17^η Αυγούστου 1916, μια ομάδα αξιωματικών οι οποίοι υπηρετούσαν στην Μακεδονία, με επικεφαλής τους: Συνταγματάρχη Ιππικού Επαμεινώνδα Ζυμβρακάκη και Αντισυνταγματάρχη Πυροβολικού Κωνσταντίνο Μαζαράκη κυκλοφόρησαν μία επαναστατική προκήρυξη υπογράφοντας ως «Έπιτροπή Έθνικής Άμύνης». Οι κινηματίες καλούσαν τον στρατό και τον λαό να επαναστατήσει κατά της κυβερνήσεως. Η κύρια αιτία του κινήματος αφορούσε την έξοδο της Ελλάδος στο πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ.

[22] Το στρατιωτικό κίνημα της 21^{ης} Απριλίου 1967, στηρίχθηκε στην οργάνωση του ΙΔΕΑ(Ιερός Δεσμός Ελλήνων Αξιωματικών).

Πηγή : <https://www.istorikadromena.gr/>